

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับหลักและอุดมการณ์ของสหกรณ์

สหกรณ์ในสมัยปัจจุบันเริ่มต้นจากการก่อกำเนิด ของสมาคมของผู้นำอันเที่ยงธรรมแห่งเมืองรอชเดล (The Rochdale Society of Equitable Pioneers) เมื่อปี ค.ศ.1844 (พ.ศ.2387) ในครั้งนั้นผู้นำรอชเดลได้ประกาศโครงการหรือแผนการในการดำเนินงานสมาคมของตนให้ทราบทั่วกันคือ The Rochdale Programme หรือ Law the First เมื่อการดำเนินงานของสมาคมในรูปสหกรณ์ผู้บริโภครู้จักกันว่าเป็น “หลักปฏิบัติของนักสหกรณ์รอชเดล” หรือ “หลักสหกรณ์รอชเดล” อันเป็นพื้นฐานของหลักสหกรณ์ที่ใช้กันมาจนถึงปัจจุบัน เมื่อมีการปรับใช้เป็นสากลสำหรับสหกรณ์ทุกรูป โดยองค์การสัมพันธภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศ (The International Cooperatives Alliance : ICA) แล้ว ก็มีการปรับปรุงถ้อยคำ มีการลดและเพิ่มหลักบางประการ และประกาศเป็นหลักสหกรณ์สากลซึ่งถือเป็นหลักการที่สหกรณ์ทั่วโลกจะต้องยึดถือเป็นแนวเดียวกัน ทั้งนี้การปรับปรุงหลักการสหกรณ์ได้มีการพิจารณามาเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ในปีค.ศ. 1995 (พ.ศ.2538) องค์การสัมพันธภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศ มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขหลักสหกรณ์สากลซึ่งมี 7 ประการ คือ

1. การเป็นสมาชิกโดยสมัครใจและเปิดกว้าง (Voluntary and Open Membership)
2. การควบคุมโดยสมาชิกตามหลักประชาธิปไตย (Democratic Member Control)
3. การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของสมาชิก (Member Economic Participation)
4. การปกครองตนเอง และความเป็นอิสระ (Autonomy and Independence)
5. การศึกษา ฝึกอบรม และสารสนเทศ (Education, Training and Information)
6. การร่วมมือระหว่างสหกรณ์ (Co-operation Among Co-operatives)
7. การเอื้ออาทรต่อชุมชน (Concern for Community)

หลักการที่ 1 การเป็นสมาชิกโดยสมัครใจและเปิดกว้าง

สหกรณ์เป็นองค์การโดยสมัครใจที่เปิดรับบุคคลทุกคนซึ่งสามารถใช้บริการของสหกรณ์ได้ โดยปราศจากการกีดกันทางเพศ สังคม เชื้อชาติ การเมือง หรือศาสนา และบุคคลนั้นต้องเต็มใจรับผิดชอบในฐานะสมาชิก

หลักการที่ 2 การควบคุมโดยสมาชิกตามหลักประชาธิปไตย

สหกรณ์เป็นองค์การประชาธิปไตยที่ควบคุมโดยมวลสมาชิก ซึ่งมีส่วนร่วมอย่างจริงจังในการกำหนดนโยบาย และการตัดสินใจของสหกรณ์ ไม่ว่าชายหรือหญิงที่ได้รับเลือกเป็นตัวแทนสมาชิกต้องมีความรับผิดชอบต่อมวลสมาชิก สมาชิกของสหกรณ์ชั้นปฐมมีสิทธิออกเสียง เท่าเทียมกัน (หนึ่งคนหนึ่งเสียง) ส่วนสหกรณ์ในระดับอื่นก็จัดให้เป็นไปตามวิถีประชาธิปไตย

หลักการที่ 3 การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจโดยสมาชิก

มวลสมาชิกพึงร่วมทุนกับสหกรณ์ของตนอย่างเท่าเทียมกัน และควบคุมการใช้เงินทุนตามวิถีประชาธิปไตย โดยปกติอย่างน้อยส่วนหนึ่งของทุน ต้องมีทรัพย์สินส่วนรวมของสหกรณ์ และสมาชิกพึงได้ผลตอบแทนจากเงินทุน (ถ้ามี) อย่างจำกัด ภายใต้เงื่อนไขของความเป็นสมาชิก เหล่าสมาชิกจะจัดสรรเงินส่วนเกิน เพื่อจุดมุ่งหมายบางอย่างหรือทั้งหมดดังต่อไปนี้ คือ เพื่อพัฒนาสหกรณ์ของตน โดยอาจจัดเป็นกองทุนสำรองซึ่งอย่างน้อยส่วนหนึ่งจะไม่นำมาแบ่งปันกัน เพื่อจัดสรรประโยชน์ให้สมาชิกตามส่วนธุรกรรมที่ตนทำกับสหกรณ์ และเพื่อสนับสนุนกิจกรรมอื่นๆ ที่มวลสมาชิกเห็นชอบ

หลักการสหกรณ์ข้อที่ 4 การปกครองตนเองและความเป็นอิสระ

สหกรณ์เป็นองค์การอิสระที่ช่วยตนเองภายใต้การควบคุมของสมาชิก หากสหกรณ์นั้น ๆ ทำข้อตกลงร่วมกับองค์การอื่นๆ รวมถึงรัฐบาล หรือแสวงหาทุนจากแหล่งภายนอกต้องมั่นใจได้ว่าการกระทำของสหกรณ์เช่นนั้นอยู่ภายใต้การควบคุมแบบประชาธิปไตย โดยมวลสมาชิก รวมถึงดำรงความเป็นอิสระไว้ได้

หลักการที่ 5 การศึกษา ฝึกอบรม และสารสนเทศ

สหกรณ์พึงให้การศึกษ และฝึกอบรมแก่บรรดาสมาชิก ผู้แทนจากการเลือกตั้ง ผู้จัดการ และเจ้าหน้าที่ เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นสามารถช่วยพัฒนาสหกรณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สหกรณ์พึงให้ข่าวสาร ความรู้แก่ประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชน และผู้นำทางความคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะ และประโยชน์ของการสหกรณ์

หลักการที่ 6 การร่วมมือระหว่างสหกรณ์

สหกรณ์พึงให้บริการแก่มวลสมาชิกอย่างเต็มที่ และสร้างความเข้มแข็งแก่ขบวนการสหกรณ์ โดยร่วมมือกันเป็นขบวนการตามโครงสร้างระดับท้องถิ่น ระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ

หลักการที่ 7 การเอื้ออาทรต่อชุมชน

สหกรณ์พึงดำเนินงาน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนของตน ตามนโยบายที่มวลสมาชิกให้ความเห็นชอบ

ที่มา : สำนักนายทะเบียนและกฎหมาย กรมส่งเสริมสหกรณ์

2.1.2 ความหมายของการประเมิน

“การประเมิน” หรือ “การประเมินผล” มีความหมายตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Evaluation ซึ่งหมายถึง กระบวนการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจการวิจัย (Research) การวัดผล (Measurement) การตรวจสอบรายงานผล (Appraisal) การควบคุมดูแล (Monitoring) การประมาณการ (Assessment) และการพิจารณาตัดสิน (Judgment) เป็นต้น

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2524: 1) ได้ให้ความหมายของการประเมินไว้ว่า เป็นกระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจคุณค่าของ โครงการ ผลผลิต ขบวนการ จุดหมายของโครงการหรือโปรแกรมหรือทางเลือกต่างๆ เพื่อนำไปปฏิบัติให้บรรลุจุดมุ่งหมาย จุดเน้นของการประเมินคือการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้ข้อสนเทศ เพื่อตัดสินใจคุณค่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งความหมายดังกล่าวอาจสรุปเป็นความหมายหรือคำจำกัดความร่วมกันได้ว่าเป็นการประมาณค่าหรือการประเมินผลที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินงาน โดยข้อมูลที่ได้รวบรวมด้วยวิธีการสอบถาม ทดสอบ สัมภาษณ์ และวิธีการอื่นๆ เพื่อตัดสินว่าการดำเนินงานนั้นมีคุณค่าหรือบรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานนั้นมากน้อยเพียงใด (ประชุม รอดประเสริฐ, 2529: 73)

Tyler (1930) มีความเห็นว่า การประเมินคือการเปรียบเทียบพฤติกรรมเฉพาะอย่าง (Performance) กับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่วางไว้ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ 2524: 1)

Cronbach (1971) นั้นให้ความหมายการประเมินผลกว้างๆ ว่าเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล และใช้ข้อมูลนั้นเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการทางการศึกษา (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ 2524: 1)

Worthen and Sanders (1973) ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า การประเมิน หมายถึง กระบวนการของการวิเคราะห์และเก็บรวบรวมข้อมูล อันเป็นข่าวสารที่ให้ประโยชน์สำหรับการตัดสินใจคุณค่าผลการผลิต วิธีการและแนวทางเลือกต่างๆ สำหรับการตัดสินใจ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ 2524: 1)

Welch (1974) ให้ความหมายของการประเมินว่าเป็นกระบวนการซึ่งก่อให้เกิดข้อเท็จจริง (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ 2524: 1)

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า การประเมินผล คือ การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ ความหมาย ข้อเท็จจริงของโครงการอย่างเป็นระบบเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับคุณค่าของโครงการและ

การปรับปรุงเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพให้ดียิ่งขึ้น การประเมินผลคล้ายคลึงกับการวิจัยในแง่กระบวนการทำ แต่แตกต่างกันที่ วัตถุประสงค์และประโยชน์ใช้สอยหรือ มีความหมายทั้งหมดของการประเมินที่ได้กล่าวมาแล้วว่าการประเมินหมายถึง การบรรยายสิ่งที่ถูกประเมินเพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจหรือพัฒนาปรับปรุงเพื่อให้สิ่งที่ประเมินบรรลุจุดมุ่งหมาย

การประเมินโครงการนับว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของการดำเนินโครงการ เพราะการประเมินโครงการหมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศในการปรับปรุงโครงการ และสารสนเทศในการตัดสินใจสัมฤทธิ์ของโครงการ การจัดการประเมินโครงการเพื่อให้ทราบว่าโครงการนั้นบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร จะได้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงโครงการ (อรทัย ศักดิ์สูง, ปี 2553: ระบบออนไลน์)

2.1.3 การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน

อัตราส่วนทางการเงิน (Financial Ratio) เป็นการนำตัวเลขที่อยู่ในงบการเงินมาหาอัตราส่วนเพื่อใช้ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกิจการอื่น หรือเปรียบเทียบกับผลการดำเนินงานในอดีต ช่วยวิเคราะห์ประเมินผลการดำเนินงาน แนวโน้มและความเสี่ยงของกิจการได้ดียิ่งขึ้น

การวิเคราะห์โดยใช้อัตราส่วนทางการเงินเป็นการนำรายการต่างๆ ในงบการเงินมาเทียบอัตราส่วนเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างทรัพย์สิน หนี้สิน ทุน รายได้ และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ว่าเหมาะสมหรือไม่ การวิเคราะห์ทำให้สามารถประเมินฐานะทางการเงินและความสามารถในการดำเนินงานของกิจการ โดยผู้วิเคราะห์อาจนำอัตราส่วนทางการเงินของตนเองเปรียบเทียบกับผลการดำเนินงานในอดีตที่ผ่านมา หรือเปรียบเทียบกับกิจการในกลุ่มเดียวกัน หรือเปรียบเทียบกับกิจการอื่น สำหรับการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินของสหกรณ์ส่วนใหญ่นำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (ตาราง 2.1)

ตาราง 2.1 เกณฑ์ประเมินผลการดำเนินงานของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

อัตราส่วนทางการเงิน	ค่ามาตรฐานของกรมตรวจบัญชี
1. อัตราส่วนทุนหมุนเวียน	0.51
2. อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน	0.90
3. อัตราหมุนของสินทรัพย์	0.05
4. อัตรากำไรสุทธิ	62.64
5. อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์	3.82
6. อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน	7.12

ที่มา : กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สามารถแจกแจงรายละเอียดของอัตราส่วนทางการเงินได้ดังนี้ คือ

$$1.1 \text{ อัตราส่วนทุนหมุนเวียน} = \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$$

อัตราส่วนทุนหมุนเวียน เป็นอัตราส่วนที่ใช้ในการพิจารณาความสามารถของสหกรณ์ในการชำระหนี้ระยะสั้น เมื่อหนี้สั้นถึงกำหนดชำระ ค่ามาตรฐานของอัตราส่วนทุนหมุนเวียนตามเกณฑ์ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ คือ 0.51 เท่า หากค่าอัตราส่วนทุนหมุนเวียนของสหกรณ์มีค่ามากกว่า 0.51 เท่า แสดงว่าสหกรณ์มีสภาพคล่องอยู่ในเกณฑ์ดี หากค่าอัตราส่วนทุนหมุนเวียนของสหกรณ์อ้อมทรัพย์ข้าราชการส่วนท้องถิ่นเชียงใหม่ มีค่าน้อยกว่า 0.51 เท่า แสดงว่าสหกรณ์มีสภาพคล่องไม่ดีนัก

$$1.2 \text{ อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน} = \frac{\text{หนี้สินทั้งสิ้น}}{\text{ทุนของสหกรณ์}}$$

อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน เป็นอัตราส่วนที่แสดงการใช้หนี้สินประกอบการ โดยอัตราส่วนนี้จะชี้ให้เห็นถึงความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ ค่ามาตรฐานของอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน ตามเกณฑ์ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ คือ 0.90 เท่า หากค่าอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนของสหกรณ์มีค่ามากกว่า 0.90 เท่า แสดงว่าสหกรณ์มีความเสี่ยงทางการเงินสูง หากว่าอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนของสหกรณ์มีค่าน้อยกว่า 0.90 เท่า แสดงว่าสหกรณ์มีความเสี่ยงทางการเงินน้อย

$$1.3 \text{ อัตราหมุนของสินทรัพย์} = \frac{\text{รายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทน}}{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้นถัวเฉลี่ย}}$$

อัตราหมุนของสินทรัพย์ เป็นอัตราส่วนที่แสดงถึงประสิทธิภาพของการใช้สินทรัพย์ที่สหกรณ์มีอยู่ นำไปสร้างรายได้ ค่ามาตรฐานของอัตราหมุนของสินทรัพย์ตามเกณฑ์ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ คือ 0.05 รอบ หากค่าอัตราหมุนของสินทรัพย์ของสหกรณ์มีค่ามากกว่า 0.05 รอบ แสดงว่าสหกรณ์มีประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ที่มีอยู่ก่อให้เกิดรายได้ได้มาก หากค่าอัตราหมุนของสินทรัพย์ของสหกรณ์มีค่าน้อยกว่า 0.05 รอบ แสดงว่าสหกรณ์นำสินทรัพย์ที่มีอยู่ก่อให้เกิดรายได้ได้น้อย

$$1.4 \text{ อัตรากำไรสุทธิ} = \frac{\text{กำไรสุทธิ} \times 100}{\text{รายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทน}}$$

อัตรากำไรสุทธิ เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดความสามารถในการหากำไรของสหกรณ์ ค่ามาตรฐานของอัตรากำไรสุทธิตามเกณฑ์ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์คือ 62.64% หากค่าอัตรากำไรสุทธิของสหกรณ์มีค่ามากกว่า 62.64% แสดงว่าสหกรณ์มีความสามารถในการหากำไรได้มาก หากค่าอัตรากำไรสุทธิของสหกรณ์มีค่าน้อยกว่า 62.64% แสดงว่าสหกรณ์มีความสามารถในการหากำไรได้น้อย

$$1.5 \text{ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์} = \frac{\text{กำไรจากการดำเนินงาน} \times 100}{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้นถัวเฉลี่ย}}$$

อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ เป็นอัตราส่วนที่แสดงถึงความสามารถของสหกรณ์ ในการใช้สินทรัพย์ที่มีอยู่ไปสร้างผลตอบแทนค่ามาตรฐานของอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ตามเกณฑ์ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์คือ 3.82% หากค่าอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ของสหกรณ์มีค่ามากกว่า 3.82% แสดงว่าสหกรณ์มีความสามารถการใช้สินทรัพย์ที่มีอยู่สร้างผลตอบแทนได้สูง หากค่าอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ของสหกรณ์มีค่าน้อยกว่า 3.82% แสดงว่าสหกรณ์ใช้สินทรัพย์ที่มีอยู่ไปสร้างผลตอบแทนได้น้อย

$$1.6 \text{ อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน} = \frac{\text{กำไรสุทธิ} \times 100}{\text{ทุนของสหกรณ์ถัวเฉลี่ย}}$$

อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน เป็นอัตราส่วนที่แสดงถึงความสามารถของสหกรณ์ ในการนำทุนของสหกรณ์ที่มีอยู่ไปแสวงหาผลกำไร ค่ามาตรฐานของอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุนตามเกณฑ์ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ คือ 7.12% หากค่าอัตราผลตอบแทนต่อส่วนทุนมีค่ามากกว่า 7.12% แสดงว่าสหกรณ์มีความสามารถในการนำทุนของสหกรณ์ที่มีอยู่ไปแสวงหาผลกำไรได้สูง หากค่าอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุนมีค่าน้อยกว่า 7.12% แสดงว่าสหกรณ์นำทุนของสหกรณ์ที่มีอยู่ไปแสวงหาผลกำไรได้น้อย

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อภิชาติ รัตนโกเมศ (2528) ทำการศึกษาเกี่ยวกับ “การประเมินผลการดำเนินงานของสหกรณ์ครูอุดรธานี จำกัด ในระหว่างปี พ.ศ. 2512 – 2526” โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากรายงานการประชุมใหญ่สามัญประจำปีของสหกรณ์ออร์ทพย์ครูอุดรธานี จำกัด ผลการศึกษาจากการ

ประเมินผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูอุตรธานี จำกัด โดยใช้อัตราส่วนต่างๆ ทางด้านการเงินพบว่า สหกรณ์แห่งนี้มีผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและอยู่ในระดับที่น่าพอใจ ด้วยมีค่าอัตราส่วนต่างๆ ทางการเงินอยู่ในเกณฑ์ที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้กำหนดไว้ ดังนี้

1. อัตรากำไรสุทธิต่อรายได้ เกณฑ์กำหนดร้อยละ 75 อัตรากำไรสุทธิที่ได้รับจากปี 2520 – 2522 เท่านั้น ที่สหกรณ์มีอัตรากำไรสุทธิต่ำกว่าเกณฑ์ นอกนั้นสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แสดงว่าสหกรณ์นี้มีความสามารถในการดำเนินงานค่อนข้างสูง

2. อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ เกณฑ์กำหนดร้อยละ 8 มีเพียงปี 2516 และปี 2522 เท่านั้นที่ต่ำกว่าเกณฑ์ คือ ร้อยละ 7.89 และร้อยละ 7.64 ตามลำดับ นอกนั้นสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แสดงว่าสหกรณ์นี้มีความสามารถในการเอาทรัพย์สินที่มีอยู่ไปหาผลกำไรอยู่ในเกณฑ์ที่ดี

3. อัตราผลตอบแทนต่อทุนหมุนเวียน เกณฑ์กำหนดไว้ 8:1 สหกรณ์นี้มีสินทรัพย์หมุนเวียนตั้งแต่ 117.31 ถึง 1,124.30 เท่าต่อหนี้สินหมุนเวียน 1 เท่า แสดงว่าสหกรณ์นี้มีฐานะมั่นคง

4. อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น เกณฑ์กำหนดไว้ร้อยละ 10 ในปี 2512 , 2525 และ 2526 เท่านั้นที่สูงกว่าเกณฑ์ นอกนั้นต่ำกว่าเกณฑ์ แสดงว่ามีความสามารถในการนำเอาทุนที่มีอยู่ไปแสวงหาผลกำไรได้ค่อนข้างต่ำ เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด

5. อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ เกณฑ์กำหนดไว้ 0.1 รอบ สหกรณ์นี้มีอัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์โดยเฉลี่ย 0.11 รอบ แสดงว่าการบริหารโดยทั่วไปไม่ค่อยดีนัก การหมุนเวียนของสินทรัพย์ไม่สามารถทำได้หลายรอบนัก

6. อัตราส่วนหนี้สินทั้งสินต่อทุน เกณฑ์กำหนดไว้ 0.15 : 1 เท่า สหกรณ์นี้โดยเฉลี่ยประมาณ 0.014 – 1 เท่า แสดงว่าอยู่ในฐานะที่มีความเสี่ยงน้อย

7. อัตราส่วนค่าใช้จ่ายต่อรายได้ เกณฑ์กำหนดไว้ร้อยละ 16 สหกรณ์นี้มีอัตราส่วนค่าใช้จ่ายต่อรายได้ต่ำในช่วงปี 2512 – 2513 และ 2523 – 2526 นอกนั้นสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เป็นผลทำให้กำไรที่ได้รับลดลงไปด้วย

ผลจากการศึกษานอกเหนือจากด้านการเงินปรากฏว่า สมาชิกจำนวนร้อยละ 58 มีรายได้ไม่เพียงพอใช้จ่ายทำให้มีความต้องการขอเงินกู้สูงในขณะที่สหกรณ์สามารถให้กู้ได้ประมาณร้อยละ 30 ของความต้องการกึ่งอย่างมีเหตุผล การให้บริการด้านเงินกู้จึงเป็นปัญหาอย่างมากของสหกรณ์แต่สมาชิกสหกรณ์มีความพึงพอใจและให้ความไว้วางใจในการบริหารงาน โดยคณะกรรมการดำเนินงานและผู้จัดการ ด้วยว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ และความสามารถในการจัดการเกี่ยวกับธุรกิจได้ดีแต่มีเรื่องที่สมาชิกสหกรณ์ต้องการให้มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น เช่น การประชาสัมพันธ์ระบบการฝากและถอนเงิน การให้บริการของเจ้าหน้าที่ การประชุมสามัญประจำปี และการให้ทุนสาธารณประโยชน์ การให้บริการ การอำนวยความสะดวกจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ

นภพร เชื้อขำ (2531) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสารของสมาชิก ปัจจัยด้านความเข้าใจในหลักการสหกรณ์ ปัจจัยด้านความคาดหวังประโยชน์จากสหกรณ์ของสมาชิกที่มีผลต่อการเข้าร่วมในการส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์การเกษตรเมืองมินบุรี จำกัด

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองมินบุรี จำกัด ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิกจากทางสหกรณ์แล้วในปีการเงินของสหกรณ์ พ.ศ. 2529 จำนวน 297 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้แบบสอบถามเพื่อการสัมภาษณ์ เครื่องมือทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ไคสแควร์ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกที่มีการศึกษาสูง มีระยะเวลาในการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์นาน ได้รับข่าวสารมากมีความเข้าใจในหลักการสหกรณ์มาก และมีความคาดหวังประโยชน์จากทางสหกรณ์มากจะเข้ามีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจกรรมด้านต่างๆ ของสหกรณ์มากกว่าสมาชิกที่มีการศึกษาน้อย มีระยะเวลาในการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์น้อย และมีความคาดหวังประโยชน์จากทางสหกรณ์น้อย ส่วนความแตกต่างระหว่างรายได้ของสมาชิกไม่มีความสัมพันธ์กับการเข้ามีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจกรรมของสหกรณ์

เรณู สุภรัฐปรีชา (2543) ทำการศึกษาการดำเนินงานและประเมินผลการดำเนินการของสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนริมออน จำกัด ผลการวิจัยพบว่า อัตราส่วนทุนดำเนินงาน อัตราส่วนทดสอบสภาพคล่อง และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อเงินลงทุนของผู้ถือหุ้น มีอัตราเฉลี่ยใกล้เคียงกับเกณฑ์มาตรฐานของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ส่วนอัตราส่วนหนี้ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ทั้งหมด อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อรายได้ และอัตราส่วนค่าใช้จ่ายต่อรายได้ ยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ทางด้านความคิดเห็นของสมาชิก ส่วนใหญ่มีความเข้าใจว่าสหกรณ์เป็นของสมาชิกทุกคนที่ร่วมกันจัดตั้งขึ้น สมาชิกมีสิทธิรับทราบข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับสหกรณ์ และเห็นว่าสหกรณ์สามารถช่วยแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจได้ ตลอดจนเห็นว่าสหกรณ์ให้ประโยชน์แก่สมาชิกเป็นอย่างมาก ด้านการให้บริการเงินรับฝากสมาชิกเห็นว่าสหกรณ์ให้บริการดี แล้ว ส่วนการบริการเงินกู้สมาชิกเห็นสมควรให้มีการปรับปรุงในด้านการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ให้มีความรวดเร็วขึ้น และสมาชิกสหกรณ์เห็นว่าบุคคลที่ทำให้สหกรณ์ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วยประธานคณะกรรมการดำเนินงาน คณะกรรมการดำเนินงาน และสมาชิกทุกคน

ผลการศึกษาด้านการดำเนินงานพบว่าโดยเฉลี่ยอยู่ในการดำเนินงานในเกณฑ์ที่ดี โดยมีอัตราการเพิ่มของทุน ดอกเบี้ย และกำไรสุทธิประจำปีเพิ่มขึ้นซึ่งอัตราเฉลี่ยใกล้เคียงกับเกณฑ์มาตรฐานของกรมตรวจบัญชีกลาง ผลการศึกษาด้านความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อสหกรณ์ พบว่า

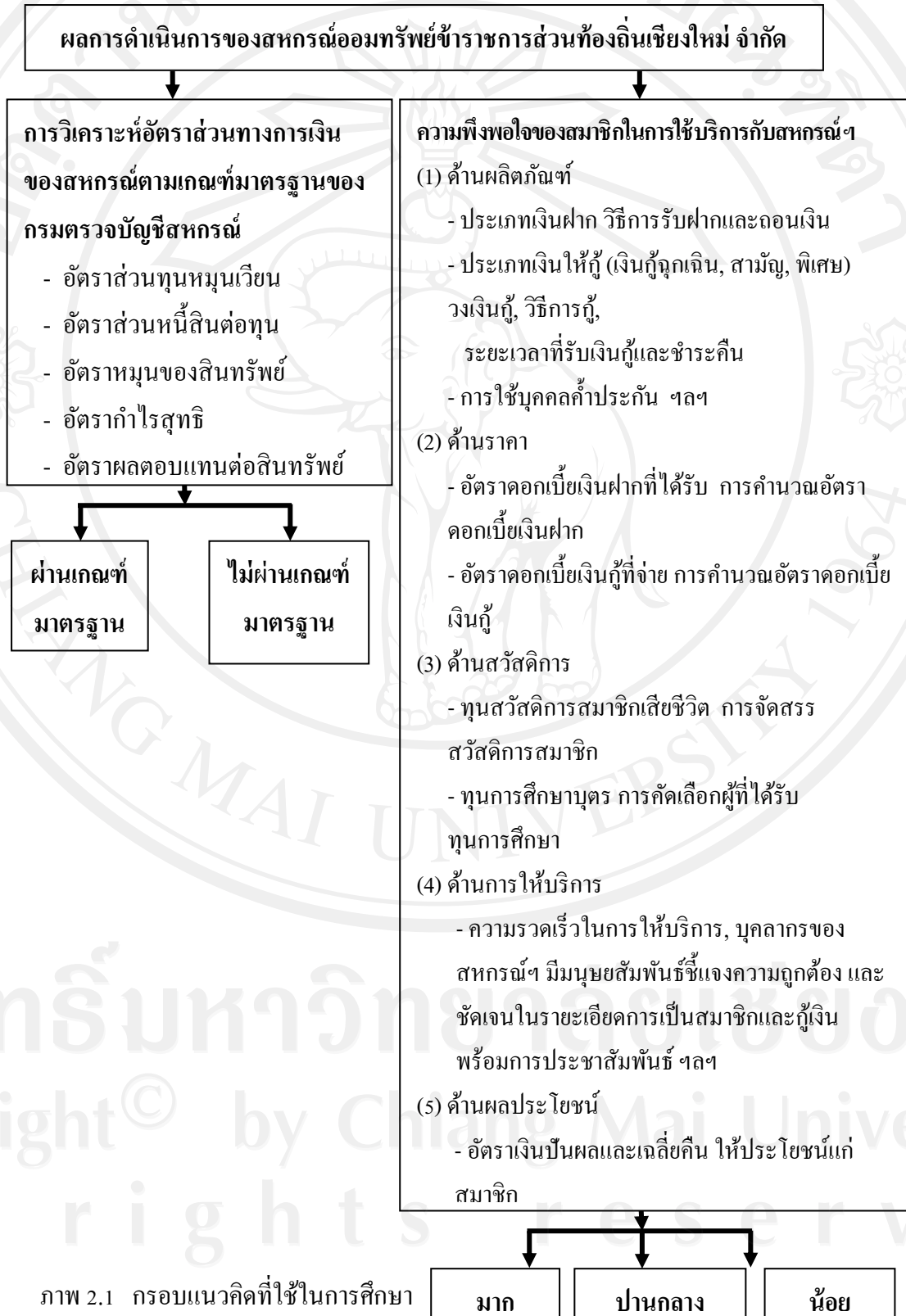
ส่วนใหญ่มีความเข้าใจว่าสหกรณ์เป็นของสมาชิกทุกคนที่ร่วมกันจัดตั้งขึ้น และสามารถช่วยแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจได้ ตลอดจนเห็นว่าสหกรณ์ให้ประโยชน์แก่สมาชิกเป็นอย่างมาก ด้านการให้บริการ เห็นว่าดีแล้ว แต่ด้านการกู้เงินสมาชิกเห็นสมควรให้มีการปรับปรุงในด้านการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ให้มีความรวดเร็วขึ้น

นัยน์ปพร เทียงสมบุญ (2553) ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การประเมินผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจภาค 5 จำกัด จังหวัดเชียงใหม่ ในระหว่างปี พ.ศ.2547 – 2551 ใช้เกณฑ์มาตรฐานของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์เป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพในการบริหารงานของสหกรณ์ ส่วนการประเมินผลการดำเนินงานของสหกรณ์นั้น วัดจากระดับความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มตัวอย่าง 300 คน จากการดำเนินงานของสหกรณ์ 5 ด้าน คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ราคา สวัสดิการ การให้บริการ และด้านผลประโยชน์ โดยให้สมาชิกกลุ่มตัวอย่างให้น้ำหนักความสำคัญแบบลิเคิท สเกล

ผลการศึกษาอัตราส่วนทางการเงิน พบว่า มีเพียงอัตราหมุนของสินทรัพย์และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของทุนเท่านั้นที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ตลอดช่วงปี 2547 – 2551 ขณะที่อัตราส่วนทางการเงินอื่นๆ ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ส่วนสมาชิกกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ปฏิบัติงานในตำแหน่งข้าราชการชั้นประทวน มีรายได้อยู่ระหว่าง 10,001 – 20,000 บาท ต่อเดือน เป็นสมาชิกกับสหกรณ์มาแล้ว 5 ปี มีทุนเรือนหุ้นตามเกณฑ์ขั้นต่ำที่สหกรณ์กำหนดไว้โดยมีทุนเรือนหุ้นตามเกณฑ์ขั้นต่ำที่สหกรณ์กำหนดไว้โดยมีทุนเรือนหุ้นอยู่ระหว่าง 30,001 – 60,000 บาท ต่อคน สมาชิกกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทำการกู้เงินแบบสามัญ เฉลี่ยรายละ 610,438 บาท ระยะเวลากู้ 12 ปี มีวัตถุประสงค์ในการกู้เพื่อนำไปใช้จ่ายในครัวเรือน สมาชิกกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจภาค 5 เป็นอันดับหนึ่ง ด้านการให้บริการ ได้แก่ เจ้าหน้าที่สหกรณ์ให้การต้อนรับสมาชิกอย่างเป็นกันเองสามารถชี้แจงรายละเอียดต่างๆ ได้อย่างถูกต้องและชัดเจน อันดับสองคือ ด้านผลิตภัณฑ์ ซึ่งได้แก่วงเงินกู้สามัญมีความเหมาะสม การขอกู้เงินฉุกเฉินและระยะเวลาที่ได้รับเงินกู้ฉุกเฉินมีความรวดเร็วเป็นต้น และอันดับสามด้านผลประโยชน์ คือ อัตราเงินปันผลต่อหุ้นมีความเหมาะสมและเป็นธรรม

2.3 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ มีกรอบแนวคิดเกี่ยวกับผลการดำเนินการของสหกรณ์ออมทรัพย์ข้าราชการส่วนท้องถิ่นเชียงใหม่ จำกัด ดังนี้

ภาพ 2.1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา